

1589—1593. Близко $\frac{3}{4}$ отъ внесениятъ въ Анкона кожи сж минали презъ Дубровникъ по пътя презъ Гьргуре¹⁾. Сжщо и презъ 1596—98 г. били изпратени по сухо презъ Дубровникъ кожи за Анкона²⁾.

Презъ Дубровникъ сж изнасяни за Анкона и обработени кожи-кордовани. Не 2 януарий 1603 г. е била задължена смѣтката на Франческо Рести за изпратени нему 1320 кордовани презъ Дубровникъ за Анкона³⁾.

Отъ тѣзи данни въ книгата на Рести се установява въ значителни подробности посредническата роля на дубровнишкия пазаръ въ износа на кожи отъ българскитѣ земи за италианскитѣ тържища. Това, което се отнася за Рести, се отнасяло и за другитѣ търговци въ вътрешността на страната, съ тази само разлика, че по-дребнитѣ търговци, които разполагали съ малки капитали и ограничени търговски връзки съ чуждитѣ пазари, доставяли кожитѣ въ Дубровникъ на посредници, които отъ своя страна ги преизнасяли за Анкона, Венеция и др.

Сравнително най-малко български кожи били изнасяни за *Генуа*. Макаръ жителитѣ на този старъ търговски градъ да сж били едни отъ първитѣ, които сж се опознали съ България и съ нейното народно стопанство още презъ XIII в.⁴⁾, съ завладяването на Полуострова отъ турцитѣ, връзкитѣ на генуезцитѣ на изтокъ се коренно променили.

Следъ затварянето проливитѣ отъ турцитѣ и превръщане Черно море въ mare clausum, сж пострадали най-вече генуезцитѣ и венецианитѣ. Особено чувствително се отразило това върху търговията на генуезцитѣ, които придобили къмъ края на XIV в. пълна хегемония въ земитѣ по крайбрежието на Черно море. Както се знае прочутата и твърде изтощителна война — guerra di chioggia — между венециани и генуезци завършила съ пълната побѣда на последнитѣ. Генуезцитѣ монополизирани транспортнитѣ средства въ Черно море и тѣмъ единствено останало посредничеството въ износа на стоки отъ черноморскитѣ области на западъ. Българитѣ сжщо се примирили съ това ново положение и интереситѣ имъ ги заставили да сключатъ презъ 1387 г. търговски договоръ съ Генуа.

Нѣколко десетки години следъ това, обаче, се прекратило господството на генуезцитѣ на изтокъ, понеже турцитѣ постепенно ги измѣствали отъ черноморскитѣ дебушета, до като най-после съ превземането на Цариградъ тѣ затворили окончателно проливитѣ.

Дубровчанитѣ единствено имали възможность първи да проникнатъ въ Черно море. Тѣ завързали търговски връзки само съ българскитѣ и влашки земи. Генуезцитѣ почнали по-редовни стопански връзки съ турскитѣ земи едва отъ срѣдата на XVI в. Въ това отношение въ генуезкия държавенъ архивъ е запазена сравнително доста значителна търговска кореспонденция съ Цариградъ. Отъ нея разби-

¹⁾ п. т. f. 85.

²⁾ п. т. f. 95, 115.

³⁾ „Mandati di cordovani a la mita con Andrea di Resti in mano di Francesco di Resti di Ragusa deve dare addi 2 Genaro aspri 31,656 sono per costo e spese di cordovani 1,320 bianchi di qui mandatoli... con Alexa Cramara e Jovanaz per mandarli in Ancona..." п. т. f. 194.

⁴⁾ Вж. подробно моята статия „Търговскитѣ отношения между България и генуезцитѣ въ началото на XIV в.“ въ Известия на историч. д-во кн. 7—8.